

Ołtarz w kolorze ciemnej zieleni jest marmoryzowany (polichromia naśladowująca wygląd marmuru), a zdobiące go kolumny, rzeźby świętych i aniołów oraz bogate ornamenty są złocone i srebrzone. Na tle ołtarza ustawiono ażurowe i bardzo dekoracyjne w formie tabernakulum. Elementy ażurowej dekoracji złożonej głównie z ornamentu rocaille występują również w ambonie. Warto zwrócić uwagę na jej zaplecek, gdzie przedstawiono św. Jana Nepomucena głoszącego kazanie.

Ołtarze boczne z parą kolumn, płaskorzeźbionymi przedstawieniami i rzezbami świętych utrzymane są również w kolorystyce zieleni, złota i srebra, wzbogaconej ciemnym różem. Po lewej stronie znajduje się ołtarz poświęcony Matce Bożej Niepokalanie Poczętej, z postaciami św. Anny i św. Elżbiety. Po stronie przeciwnej płaskorzeźbione przedstawienie ukazuje scenę z życia św. Mikołaja, której towarzyszą po obu stronach rzeźby doktorów Kościoła: św. Augustyna i św. Ambrożego.

W kościele jest jeszcze jeden ołtarz: iluzjonistyczny, tzn. malowany na ścianie w taki sposób, by naśladował architekturę i snycerskie detale ołtarzy architektoniczno-rzeźbiarskich. Znajduje się on na ścianie północnej, został wykonany w 1796 r.

Na koniec warto wrócić jeszcze do ołtarza głównego, by odczytać tablicę z inskrypcją o fundacji Jana Ioanellego.

Bibliografia: *Zabytki na trasach turystycznych województwa krakowskiego*, red. J. Smulski, Kraków 1975; T. Chrzanowski, M. Kornecki, *Sztuka ziemi krakowskiej*, Kraków 1982

Oprac. Justyna Nartowska

KONFERENCJA NAUKOWA POŚWIĘCONA HISTORYCZNYM KSIĘGOM METRYKALNYM PARAFII W ZIELONKACH

Badacze dziejów regionalnych i lokalnych muszą się znać na wszystkim. 8 kwietnia 2011 roku Stowarzyszenie Korona Północnego Krakowa, będące Lokalną Grupą Działania, zaprosiło na I Konferencję Naukową „Księgi metrykalne jako źródło do ochrony i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego i tożsamości historycznej mieszkańców. Księgi metrykalne i inne źródła do historii lokalnej” do Centrum Integracji Społecznej w Zielonkach. Konferencję zorganizowano przy współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Dyrektor Instytutu prof. dr hab. Zdzisław Noga podkreśla, że zainteresowanie historią małych ojczyzn widać w liczbie prac

sprawozdania
kronika

dypłomowych, jakie są opracowywane w Instytucie (trzecia część prac ogółem). Prof. dr hab. Józef Hampel z Katedry Historii XIX wieku Instytutu dodaje, że w efekcie współpracy udało się sfinansować wiele monografii małych ojczyzn przez lokalne samorzady.

Zaproszenie na konferencję przyjęli naukowcy, duchowni, przedstawiciele samorządu. Samorząd województwa reprezentował wicemarszałek Wojciech Kozak. Wyraził uznanie działającym w Lokalnych Grupach Działania gminom, na ręce reprezentującego gminę Zielonki – gospodarza konferencji – wójta gminy Bogusława Króla. Zebranych powitał Piotr Adamczuk, prezes Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa oraz z ramienia Instytutu Historii prof. dr hab. Jerzy Rajman, autor książki o średniowiecznych dziejach Bibic, jednej z najwcześniejszych udokumentowanych wsi.

Konferencję otworzył dr Mateusz Wyżga wykładem *Księgi metrykalne parafii podkrakowskich jako źródło do historii lokalnej. Digitalizacja – opracowanie – użytkowanie*. Prelegent jest m.in. autorem monografii historycznej gminy Zielonki *W tej pięknej ziemi. Gmina Zielonki od średniowiecza do czasów współczesnych*. Z ksiąg metrykalnych możemy się dowiedzieć wielu ciekawych rzeczy, m. in. o tym jak mobilni byli mieszkańcy dawnych podkrakowskich wsi. Okazuje się, że miały one charakter otwarty, a zakres kontaktów społecznych był dość szeroki, podkrakowscy chłopci brali również śluby w parafii Mariackiej w Krakowie. Na dowód tego dr Wyżga pokazał wpis o ślubie chłopca Stanisława z Zielonek ze służącą Anną z Krakowa, który miał miejsce w 1583 roku. Bywało, że krakowianie trzymali do chrztu dzieci mieszkańców podkrakowskich wsi w kościołach wiejskich. Cenne są również kronikarskie wpisy w księgach metrykalnych, notowane na ich marginesie, są to dopiski o dużym znaczeniu historycznym – w Smardzowicach napotkano nawet na autograf króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

– Popularność nurtu historii regionalnej i lokalnej, a także mikrohistorii świadczy o potrzebie poszukiwania własnej tożsamości. Kwestie historii małych ojczyzn stają się dostrzegalne, sprzyjają temu działania Stowarzyszenia Korony Północnego Krakowa, ale i Uniwersytetu Pedagogicznego, np. otwarcie nowego kierunku studiów – Zarządzanie dziedzictwem kulturowym w regionie – mówi dr Wyżga.

O staropolskich źródłach wiedzy na ten temat opowiedział prof. Zdzisław Noga, omówił najstarsze dokumenty, do których sięgają badacze szukając informacji o historii małych ojczyzn. Do pierwszej orientacji przydatne są rachunki świętopietrza czyli daniny płaconej kościołowi. Zachowały się od lat 20-tych XIV wieku, są to lakoniczne, ale zwykle pierwsze źródła do historii małych miejscowości. Rachunki te są dowodem na to, że parafia istniała, informują ilu miała mieszkańców, bo od tego zależała suma świętopietrza. Wielką rolę odgrywa *Liber beneficiorum* Jana Długosza, który jako kanonik kapitulny zbierał informacje od należących do kapituły parafii. Za pomocą swoistej ankiety

Fot. 1. Prezes Stowarzyszenia Korona Północnego Krakowa Piotr Adamczuk rozpoczyna konferencję. Obok prowadzący obrady prof. dr hab. Jerzy Rajman z Instytutu Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Fot. 2. Wojciech Kozak, wicemarszałek województwa małopolskiego oraz wójt gminy Zielonki Bogusław Król wśród uczestników konferencji (siedzą od lewej). Obok Barbara Kawa, wiceprezes stowarzyszenia oraz Mariusz Zieliński, kierownik Biblioteki Publicznej w Zielonkach.

zebrał informacje od około 80 proc. z nich. Podobne informacje przynoszą księgi dochodów beneficjów diecezji krakowskiej, a jeśli chodzi o dobra królewskie – spisy królewszczyzn. Dominowały jednak na naszym terenie dobra kościelne, stąd duża waga jako źródła wizytacji parafialnych, które przeprowadzane były dekanatami wg podobnych schematów. Niebagatelna jest też rola źródeł kartograficznych, w tym austriackich map wojskowych, z których dotyczące podkrakowskich miejscowości pochodzą z przełomu XVIII/XIX wieku. Prof. Józef Hampel przedstawił zagadnienia bliższe nam czasowo. W XIX i XX wieku pojawia się obfitość źródeł i ich różnorodność, przy czym rodzi to nowe problemy jak potrzeba selekcji (bo nie ma możliwości wykorzystania wszystkich) czy też obowiązek konfrontacji źródeł. Jeśli chodzi o dzieje lokalne, to badacz musi być specjalistą od wszystkiego. W opisywanym czasie pojawiły się już źródła statystyczne, spisy ludności, aż po archiwa instytucji rządowych i samorządowych, dokumenty o wadze wiary publicznej – takie jak stanu cywilnego, notarialne, hipoteczne. Wreszcie źródła prasowe, wyniki badań socjologicznych oraz tzw. źródła wywołane – wywiady, ankiety, kwestionariusze. Źródeł wywołanych badaczom zazdrości mediewista, kierownik katedry historii średniowiecznej prof. dr hab. Jerzy Rajman, prowadzący konferencję, który, jak zażartował, ze średniowiecza może najwyżej wywołać duchy.

W drugiej części konferencji przyszedł czas na przykłady. Ks. Ryszard Honkisz proboszcz parafii Więclawice Stare opowiedział o swojej parafii znajdującej się na szlaku św. Jakuba łączącym europejskie miejsca kultu tego patrona i o księgach metrykalnych wytworzonych w tej parafii.

Tematem dyskusji była również przydatność informacji z ksiąg metrykalnych dla społeczności lokalnych. Przybliżył to zagadnienie Jarosław Sadowski, zastępca wójta gminy Michałowice. Jego wystąpienie może być zachętą dla doktorantów Instytutu do wstąpienia w szeregi wolontariuszy badających dzieje małych ojczyzn. Historię lokalnej społeczności przeszedzono na przykładzie parafii Luborzycza – wykład wygłosił Jerzy Kozik, historyk i autor monografii historycznej gminy Kocmyrzów-Luborzycza.

Mariusz Zieliński, kierownik Biblioteki Publicznej w Zielonkach przedstawił działalność regionalistyczną Biblioteki Publicznej w Zielonkach. Monika Wołek opowiedziała o edukacji regionalnej we współczesnej szkole. Wśród gości pojawił się Adam Gryczyński z Nowohuckiego Centrum Kultury, redaktor wielotomowej edycji *Czas zatrzymany* poświęconej przeszłości ziem tworzących obecnie Nową Hutę, który zwrócił uwagę na istotną rolę starej fotografii w badaniach nad małymi ojczyznami. Pojawili się również członkowie innych Lokalnych Grup Działania, jak np. „Wielicka Wieś”. W dyskusji głos zabrał również obecny prof. dr hab. Jan Małecki, wybitny historyk i znawca dziejów Krakowa, autor niedawno ukazanej przeszłości wsi Witkowice i Górka Narodowa. W podsumowaniu uczestnicy stwierdzili, że mająca miejsce konferencja to

rzecz pionierska, łącząca we wspólnym interesie promowania dziedzictwa historycznego zarówno przez ludzi nauki, jak i skupionych w lokalnych grupach działania społeczników, samorządowców, przedsiębiorców, osoby duchowne, studentów i wreszcie tych wszystkich, którzy interesują się przeszłością swoich małych ojczyzn. Zwłaszcza w kontekście możliwych do pozyskania na ten cel funduszy unijnych, realizowanych przez lokalne strategie rozwoju.

Organizację przedsięwzięcia wspomogło swoimi talentami kulinarnymi Koło Gospodyń Wiejskich „Kolibaby” z gminy Kocmyrzów-Luborzycza. Biblioteka Publiczna w Zielonkach zapewniła uczestnikom konferencji możliwość zwiedzenia wystawy strojów krakowskich i regionalnych pamiątek oraz prac plastycznych Elżbiety i Ryszarda Dobrowolskich.

Iwona Opałka
Urząd Gminy Zielonki

OJCIEC ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II PRZYJMUJE HONOROWE CZŁONKOSTWO ZWIĄZKU PODHALAN

Jest rok 1981. Rok wielkich polskich nadziei. Rok jedności całego Narodu w walce o wymarzoną wolność. Komunistyczne władze polskie godzą się jak nigdy dotąd na wyjątkowe uroczystości również na Podhalu. Oto 8 maja 1981r. na Równi Krupowej w Zakopanem, po wieloletniej przerwie, odbyła się uroczystość pierwszego redyku owiec w Tatry. W obecności około 10 000 ludzi z całego Podhala ksiądz biskup Groblicki odprawił Mszę Świętą w intencji przywrócenia tradycji pasterstwa podhalańskiego i jego prawidłowego rozwoju. Obok w kosorze owce. Baca i juhasi biorą udział w tej historycznej uroczystości. Płomienne przemówienie wygłosił prezes zakopiańskiego Oddziału Związku Podhalan, Franciszek Bachleda Księdzuloz. Przez Zakopane pod Krokiew przemaszerował redyk owiec, a za nim wóz ze sprzętem pasterskim i tłum uczestników uroczystości. Wśród tysięcy uczestników, Józef Gil, prezes Związku Podhalan w Północnej Ameryce.

15 grudnia 1980 roku, Związek Podhalan skierował *List otwarty* do Sejmu który, o dziwo nie został okrojony i zmieniony przez cenzurę w publikacji prasowej. Podhalański memoriał w Sejmie wygłosił prezes Związku Podhalan w Polsce Józef Staszek, występując w towarzystwie grupy działaczy Związku Podhalan. Redaktor Jolanta Antecka takim wstępem zaopatrzyła publikację prasową:

sprawozdania
kronika